

6. Смотрицький Г. Предсло́віє к благовѣрному и православному всякаго чина, возраста же и сана читателеви / Г. Смотрицький // Українська література XIV–XVI ст. / ред. В. Л. Микитась. – К. : Наукова думка, 1988. – С. 204–212.

References:

1. Anonim. Perestoroĥa, *Ukrainska literatura XVII st.*, Kyiv, Naukova dumka, 1987, pp. 26–67.
2. Isaievych Ya. «Lycaeum Trilingue»: kontseptsiiia humanistychnoi shkoly v Yevropi, *Ostrozka davnyina*, 1995, Vol. 1, pp. 8–12.
3. *Istoriia ukrainskoi kultury* : u 5 t., hol. red. B. Ye. Paton ; vidp. red. V. A. Smolii, Kyiv, Naukova dumka, 2003, T. 3: *Ukrainska kultura druhoi polovyny XVII – XVIII st.*, 2003, 1246 p.
4. Kopy'stenskij Z. Palinodiya, *Pamyatniki polemicheskoi literatury*, Saint Petersburg, 1876, book 1, pp. 313–1200.
5. *Pamyatniki polemicheskoi literatury*, Saint Petersburg, 1882, book 2, 1890 p.
6. Smotritskij G. Predsloviye k blagovernomu i pravoslavnomu vsyakago china, vozrasta zhe i sana chitatelevi, *Ukrainska literatura XIV–XVI st.*, Kyiv, Naukova dumka, 1988, pp. 204–212.

Summary

Olena Hapchenko

Intellectual Associations as Factor of Forming of European Cultural and Educational Space (XVI – XVII Centuries)

The place and role of intellectual associations in creation of single European cultural and educational space, in the development of forms of educational activity that form personality have been studied in the article. It is underlined that due to the efforts of following by Ukrainian intelligentsia of XVI – XVII centuries humanistic traditions, the translation of values of European spiritual life onto the Ukrainian soil took place, the European standards of school and university education became firmly established, experience of attitude was formed toward the subject of educational process as to unique personality, carrier of high moral qualities.

Key words: *humanism, personality, intellectual associations, cultural-educational space.*

Дата надходження статті: «31» березня 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «23» квітня 2015 р.

УДК 351.77.351(045)

ІГОР ГАСЮК,

*доктор наук з державного управління, професор
(м.Хмельницький)*

Управління якістю діяльності фізкультурно-спортивних шкіл

У статті досліджено процес управління якістю діяльності фізкультурно-спортивних шкіл. Досліджено зміст нормативно-правової бази управління якістю на рівні операційного ядра, напрями та функції управління якістю окремої операційної одиниці. Визначено зміст системних складових управління якістю діяльності об'єкта управління. Визначено понятійний обсяг категорії «управління якістю діяльності фізкультурно-спортивної школи» на основі встановлення змісту функцій керівництва фізкультурно-спортивної школи. Охарактеризовано наріжні принципи процесу управління якістю та окреслено змістову матрицю підпроцесів управління за видами забезпечення діяльності фізкультурно-спортивної школи.

Ключові слова: *фізична культура, спорт, якість, управління, школа.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... В державній програмі розвитку фізичної культури та спорту на 2012–2016 рр. визначено, що сфера фізичної культури та спорту знаходиться в кризовому стані, який є небезпечним викликом соціальної та гуманітарній безпеці країни. Серед інших провідних чинників, що обумовлюють розвиток та поглиблення кризових явищ, є якість діяльності галузі, яка є вкрай недостатньою, що обумовлено не тільки важким економічним становищем держави, але й проблемами суспільно-політичного, управлінського, науково-методологічного характеру. Найбільш важливими та комплексними з них є: визначення національних стандартів якості в сфері фізичної культури та спорту із подальшим визначенням державної політики розвитку галузі, обґрунтуванням пріоритетних програм удосконалення процесу управління якістю розвитком галузі або окремих її підсистем та на рівні окремої фізкультурно-спортивної організації, школи. Саме ці наріжні питання обумовлюють необхідність удосконалення та оптимізації процесу управління якістю діяльності галузі в цілому так і на рівні операційного ядра. На нашу думку, провідне місце серед цих проблем посідає проблема удосконалення процесу управління якістю діяльності фізкультурно-спортивних шкіл, адже вони є основним продуцентом

послуг фізкультурно-спортивного характеру, що власне й обумовило актуальність нашого дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій... Як свідчать результати наукових досліджень останніх років [1; 2; 3], державне управління розвитком галузі не може бути ефективним без регламентації процесу управління якістю діяльності фізкультурно-спортивних організацій і, в першу чергу, дитячо-юнацьких спортивних шкіл, шкіл вищої спортивної майстерності тощо. Загальна концепція управління якістю ґрунтується на стандартизації процесів контролю якості, забезпечення якості, вартості якості, управління якістю. Поняття «якість» є поліаспектним, і розуміється як сукупність властивостей та характеристик продукту або послуги, яка забезпечує їх здатність задовольняти нагальні або можливі потреби суспільства, окремих його членів. У галузі фізичної культури і спорту під поняттям «якість», з точки зору діяльності продуцента послуг фізкультурно-спортивного характеру, розуміють рівень повного задоволення вимог, потреб споживача наданими послугами за ціною, яка є для нього прийнятною, і яку він здатен оплатити. Категорія «якість» виступає системоутворюючим елементом, який визначає об'єктивну сутність речей оточуючого світу, а з позицій науки управління знаходить свій прояв через ієрархію рівнів процесу управління та функцій суб'єкта та об'єкта управління, тобто відбувається конкретизація на функціонально-об'єктному рівні. Поняття «управління якістю діяльності галузі фізичної культури і спорту» розуміється в першу чергу як якість процесів, налагодженість системи управління якістю функціонування галузі, розробленість стандартів та нормативних вимог до системи управління якістю. На думку науковців [3; 8; 9], процес управління якістю діяльності галузі доцільно здійснювати за функціональною складовою, адже саме функції суб'єкта управління утворюють його якісну сутність та обумовлюють ефективність діяльності, а рівень ефективності діяльності, в свою чергу, характеризує якісний стан об'єкта та суб'єкта управління. У той же час, незважаючи на велику кількість праць, мало дослідженою є проблема управління якістю на рівні фізкультурно-спортивної школи як первинного продуцента послуг фізкультурно-спортивного характеру.

Виокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми... Зважаючи на сформульований предмет дослідження, необхідно визначити змістові основи, функції, принципи управління якістю діяльності фізкультурно-спортивної школи.

Формулювання цілей статті... Метою нашої роботи є визначення змісту системних складових управління якістю діяльності фізкультурно-спортивної школи. Визначення змісту наріжних принципів процесу управління якістю та змістової сутності матриці підпроцесів управління за видами забезпечення діяльності фізкультурно-спортивної школи.

Виклад основного матеріалу... Реалізація політики у сфері якості будь-якої фізкультурно-спортивної школи забезпечується її керівництвом і полягає в наступному: має відповідати меті діяльності організації; має містити зобов'язання щодо задоволення вимог та постійного поліпшення результативності системи управління якістю; бути основою для встановлення та перегляду цілей у сфері якості; бути поширеною та зрозумілою на всіх рівнях в організації; аналізуватися з погляду її постійної придатності [7].

Як відомо, будь-який управлінський процес є більш ефективним у разі здійснення його в відповідності до наріжних положень, які визначають провідні закономірності процесу досягнення мети функціонування організації і які визначаються як принципи управління якістю. На нашу думку, такими принципами в повній мірі можуть виступати загальні принципи оптимізації управління розвитком галузі фізичної культури та спорту [4] із врахуванням процесуальної та компонентної специфіки управління щодо досягнення належної якості діяльності організації. Це процесуальна група принципів управління, яку можна віднести до спеціалізованих, і зміст яких полягає у наступному:

– принцип диверсифікованого цілепокладання полягає в наявності ієрархічної багаторівневої впорядкованості й використанні «дерева цілей» в процесі планування, програмування й алгоритмізації, проектування процесу управління якістю діяльності фізкультурно-спортивної школи. Дієвість і ефективність управління якістю будуть значно більшими за умови структурної впорядкованості за сходженням цільових настанов від «загального» до «часткового», від стратегічних до тактичних і оперативних цілей, диверсифікацією за основними функціонально-системними ознаками діяльності окремих структурних підрозділів школи, із виділенням суто специфічних, притаманних лише їм завданням, і до формулювання змістової сутності цілей у діяльності фізкультурно-спортивної школи загалом.

– зміст результативно-оціночного принципу полягає в якомога повнішому, точному передбаченні й прогнозуванні очікуваних результатів управлінської діяльності щодо досягнення належного рівня якості функціонування школи, реалізації політики якості на основі розробки критеріїв із кількісними показниками їх виміру та подальшою їх оцінкою, яка визначає якісний рівень та стан фізкультурно-спортивної школи. У фізкультурно-спортивній школі ці показники

розробляються для визначення рівня якості матеріально-технічного, фінансового, кадрового та інших видів забезпечення за окремими структурними-підрозділами, послугами тощо.

– принцип причинно-наслідкової обумовленості ґрунтується на законі діалектичного розвитку якості об'єктів оточуючого світу, на зв'язках причин та наслідків. Найбільшим наближенням до реальності є взаємодія причин та наслідків, їх вплив одне на одне, коли вони майже одночасно є причиною й наслідком. У підвищенні рівня якості функціонування фізкультурно-спортивної школи, оптимального управління якістю, принцип причинно-наслідкової обумовленості відіграє значну роль, яка полягає в необхідності врахування зворотної й взаємообумовленої дії багатьох ендогенних та екзогенних факторів, які впливають на якість діяльності об'єкта управління і, відповідно, на діяльність системи управління.

– принцип ресурсної спроможності та об'єктивної достатності передбачає наявність необхідного достатнього ресурсного забезпечення, яке обумовлює належний рівень якості діяльності фізкультурно-спортивної школи (матеріально-технічного, наукового, кадрового, інформаційного, фінансового, медичного).

– принцип доцільної відповідності передбачає наявність збалансованої й доречної відповідності форм, методів, засобів управління щодо досягнення належного рівня якості діяльності фізкультурно-спортивної школи. Також цей принцип передбачає наявність оптимальної організаційної структури й функціонального призначення структурних підрозділів школи. Така збалансованість дозволить конкретизувати змістові аспекти управлінської діяльності забезпечення якості, зробити її більш ефективною, стимулювати особистісну відповідальність за її результати, збільшити ефективність системи управління з точки зору використання мінімуму енергії управління, і мінімізувати втрати в процесі управління щодо досягнення належного якісного рівня функціонування школи.

Як нами зазначалось [3], процес управління якістю включає процедури та технології управлінської діяльності, впорядковані за відповідними напрямками і які відображають агреговані функції управління якістю діяльності галузі. В узагальненому вигляді вони реалізують зміст функції управління якістю: розробка стратегії управління якістю, реалізації даної стратегії, контролю та оцінки тощо. Розглядаючи більш розширено функції керівництва щодо управління якістю діяльності фізкультурно-спортивної школи до вище означених слід віднести:

– Планування та визначення цілей у сфері якості діяльності фізкультурно-спортивної школи. Керівництво школи повинне забезпечити встановлення цілей у сфері якості діяльності школи, у тому числі спрямованих на задоволення вимог до послуг фізкультурно-спортивного характеру, відповідно до функцій структурних підрозділів школи. Цілі в сфері якості повинні бути вимірними та узгодженими з політикою в сфері якості.

– Планування системи управління якістю. Керівництво школи повинне забезпечити планування системи управління якістю з метою задоволення вимог споживачів, а також цілей у сфері якості; збереження цілісності системи управління якістю в процесі планування та впровадження змін до неї.

– Відповідальність, повноваження та інформування. Керівництво повинне забезпечити визначення відповідальності та повноважень і інформування про це в межах організації усіх керівників структурних підрозділів школи. Керівництво повинне призначити одного з представників керівництва, на якого, незалежно від інших обов'язків, повинна бути покладена відповідальність із наданням повноважень за: забезпечення встановлення, впровадження та підтримання процесів, необхідних для системи управління якістю; звітування перед найвищим керівництвом про функціонування системи управління якістю і про потребу її поліпшення; забезпечення обізнаності з вимогами споживачів в межах школи. Керівництво школи повинне забезпечити встановлення в школі належних процесів інформування та здійснення інформування про результативність системи управління якістю.

– Аналізування з боку керівництва. Керівництво повинне із запланованою періодичністю аналізувати чинну в школі систему управління якістю для забезпечення її постійної придатності, адекватності та результативності. Аналізування повинне охоплювати оцінювання можливостей поліпшення і визначення потреби в змінах системи управління якістю, у тому числі політики та цілей у сфері якості. Аналізування з боку керівництва слід оформлювати протоколами.

– Управління ресурсами. Керівництво школи повинне визначити та забезпечити наявність ресурсів, необхідних для: впровадження та актуалізації системи управління якістю та постійного поліпшення її результативності; підвищення задоволеності споживачів шляхом виконання їхніх вимог. Персонал, залучений до робіт, що впливають на якість послуг, повинен бути компетентним, тобто мати належні освіти, професійну підготовку, кваліфікацію та досвід. Керівництво школи повинне визначити, створити та підтримувати інфраструктуру, необхідну для досягнення відповідності якості послуг та визначати вимогам до неї. Інфраструктура може містити: будівлі,

майданчики, відкриті спортивні споруди, підсобні приміщення та відповідні спортивні інженерно-технічні споруди; обладнання, тренажери (з технічними і програмними засобами); допоміжні служби (такі, як транспортні та комунікаційні). Керівництво повинне визначити виробниче середовище, необхідне для досягнення відповідності вимогам до фізкультурно-спортивних послуг, та управляти ним [5; 6].

Таким чином, визначивши принципи та функції керівної ланки щодо процесу та змісту управління якістю діяльності фізкультурно-спортивної школи, можна навести дефініцію категорії «управління якістю діяльності фізкультурно-спортивної школи» і яку можна визначити як впорядковану, системну діяльність керівництва школи із дотриманням принципів управління якістю, яка спрямована на розробку політики якості школи, реалізацію функцій управління якістю, формування внутрішньошкільної системи управління якістю на основі стандартів якості та нормативних вимог до системи управління якістю з метою досягнення мети діяльності фізкультурно-спортивної школи.

Виходячи із вище наведеного низка управлінських процедур процесу управління якістю функціонування фізкультурно-спортивної школи здійснюється за такими функціональними напрямками:

- 1) аналіз змісту потреб населення в послугах фізкультурно-спортивного характеру;
- 2) стратегічне планування та проектування маркетингової системи школи щодо надання послуг відповідної якості;
- 3) управління якістю ресурсного забезпечення школи;
- 4) управління якістю кадрового забезпечення школи;
- 5) управління якістю надання фізкультурно-спортивних послуг;
- 6) управління якістю медичного забезпечення;
- 7) моніторинг якості діяльності школи щодо надання послуг;
- 8) управління взаємодією з громадськістю із питань якості діяльності школи;
- 9) оцінка якості діяльності галузі та удосконалення системи якості діяльності фізкультурно-спортивної школи;
- 10) менеджмент і контроль якості діяльності фізкультурно-спортивної організації, школи, установи;
- 11) управління якістю діяльності керівництва фізкультурно-спортивної школи.

Висновки... Таким чином, підбиваючи підсумки проведеного дослідження необхідно зазначити, що управління якістю діяльності буде більш ефективним у разі його здійснення у відповідності до принципів та функцій управління якістю, за напрямками діяльності, які визначаються на основі функцій управління. Зміст управління якістю має забезпечуватись відповідними методами, засобами, формами, які найбільшою мірою відповідають завданням та меті внутрішньошкільної системи управління якістю. Під поняттям «управління якістю діяльності фізкультурно-спортивної школи» доцільно розуміти впорядковану, системну діяльність керівництва школи із дотриманням принципів управління якістю, яка спрямована на розробку політики якості школи, реалізацію функцій управління якістю, формування внутрішньошкільної системи управління якістю на основі стандартів якості та нормативних вимог до системи управління якістю з метою досягнення мети діяльності фізкультурно-спортивної школи.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі... Подальші наукові пошуки можуть бути спрямовані на дослідження змісту та особливостей процесу управління якістю за функціональними напрямками діяльності фізкультурно-спортивної школи.

Список використаних джерел і літератури:

1. Аронов Г. З. Функции управления качеством в сфере услуг физической культуры / Г. З. Аронов // Ученые записки университета им. П. Ф. Лесгафта. – 2012. – 9 (91) – С. 22–27.
2. Аронов Г. З. Функции управления качеством на предприятии сферы физической культуры / Г. З. Аронов // Ученые записки университета им. П. Ф. Лесгафта. – 2006. – № 22. – С. 3–11.
3. Гасюк І. Л. Державне управління якістю діяльності та розвитком фізичної культури і спорту: процесуальне моделювання / І. Л. Гасюк // Університетські наукові записки : часопис Хмельницького університету управління та права. – Хмельницький : вид-во ХУУП, 2011. – № 1(37). – С. 363–371.
4. Гасюк І. Л. Теоретичне обґрунтування принципів оптимізації державного управління розвитком фізичної культури і спорту [Електронний ресурс] / І. Л. Гасюк // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2010. – № 1(3). – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/e-journals/Patp/2010_1/10gilfks.pdf.
5. Системи управління якістю вимоги (ISO 9001: 2000, IDT): ДСТУ ISO 9001–2001. – [Чинний від 27.06.2001 № 317]. – К. : ДНДІ «Система» ТК 93, 2001. – 25 с.
6. Системи управління якістю. Основні положення та словник (ISO 9000: 2000, IDT): ДСТУ ISO 9001–2001. – [Чинний від 27.06.2001 № 317]. – К. : ДНДІ «Система» ТК 93, 2001. – 33 с.
7. Форум: Законодавство України – 2014. – Документ z0559-13, чинний, поточна редакція – Прийняття від 28.03.2013 – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0559-13> – Наказ Міністерства молоді та спорту України «Про затвердження Державного соціального стандарту у сфері фізичної культури і спорту».

8. Функціонування та розвиток сфери фізичної культури і спорту в умовах ринку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.02 [Електронний ресурс] / Ю. П. Мічуда. – К., 2008. – 39 с.

9. Шкретій Ю. М. Напрями реформування системи фізичної культури і спорту в країні / Ю. М. Шкретій // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2004. – № 4. – С. 5–11.

References:

1. Aronov G. Z. Funkcii upravleniya kachestvom v sfere uslug fizicheskoy kul'tury', *Ucheny'e zapiski universyteta im. P. F. Lesghata*, 2012, № 9 (91), pp. 22–27.

2. Aronov G. Z. Funkcii upravleniya kachestvom na predpriyatii sfery' fizicheskoy kul'tury', *Ucheny'e zapiski universyteta im. P. F. Lesghata*, 2006, № 22, pp. 3–11.

3. Hasiuk I. L. Derzhavne upravlinnia yakistiu diialnosti ta rozvytkom fizychnoi kultury i sportu: protsesualne modeliuвання, *Universytetski naukovi zapysky, Khmelnytskyi, vyd-vo KhUUP*, 2011, № 1(37), pp. 363–371.

4. Hasiuk I. L. Teoretychne obhruntuvannya pryntsyviv optymizatsii derzhavnogo upravlinnia rozvytkom fizychnoi kultury i sportu [Electronic resource], *Publichne administruvannya: teoriia ta praktyka*, 2010, № 1(3), mode of access : www.nbuv.gov.ua/e-journals/Patp/2010_1/10gilfks.pdf.

5. *Systemy upravlinnia yakistiu vymohy* (ISO 9001: 2000, IDT): DSTU ISO 9001–2001. – [Chynnyy vid 27.06.2001 № 317], Kyiv, DNDI «Systema» TK 93, 2001, 25 p.

6. *Systemy upravlinnia yakistiu. Osnovni polozhennia ta slovnyk* (ISO 9000: 2000, IDT): DSTU ISO 9001–2001. – [Chynnyy vid 27.06.2001 № 317], Kyiv, DNDI «Systema» TK 93, 2001, 33 p.

7. Forum: Zakonodavstvo Ukrainy – 2014. *Nakaz Ministerstva molodi ta sportu Ukrainy «Pro zatverdzhennia Derzhavnogo sotsialnogo standartu u sferi fizychnoi kultury i sportu»* [Electronic resource], mode of access : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0559-13>.

8. Michuda Yu. P. *Funktsionuvannya ta rozvytok sfery fizychnoi kultury i sportu v umovakh rynku*, Kyiv, 2008, 39 p.

9. Shkretii Yu. M. Napriamy reformuvannya systemy fizychnoi kultury i sportu v kraini, *Aktualni problemy fizychnoi kultury i sportu*, 2004, № 4, pp. 5–11.

Summary

Ihor Hasiuk

Quality Management of the Activities of Sports Schools

The article examines the process of quality management of the activities of sports schools. The content of the regulatory framework of quality management at the level of the operational core, direction and control functions of management of separate operating unit have been investigated. The content of the system components of the quality management of activities of the object of management has been determined. The conceptual scope of the category of «quality management of the activities of sports school» has been defined, on the basis of the establishment of the content of functions of management of the sports school. The corner principles of the process of quality management have been characterized, and the content matrix of sub processes of management according to guaranteeing activity of sports school has been outlined.

Key words: physical culture, sports, quality, management, school.

Дата надходження статті: «17» березня 2015 р.

Стаття прийнята до друку: «15» квітня 2015 р.

УДК 37.06(045)

ВАЛЕНТИНА ГЛАДКОВА,

*доктор педагогічних наук, професор
(м.Одеса);*

СВЯТОСЛАВ ПОЖАРСЬКИЙ,

*кандидат психологічних наук, професор
(м.Санкт-Петербурґ)*

Долання катаболе в життєдіяльності фахівця соціономічної сфери

У статті проаналізовано сутність професійної діяльності представників соціономічної сфери. На підставі аналізу досліджень філософів, педагогів, психологів сформульовано актуальність статті та її мету – розкрити сутність катаболе в життєдіяльності фахівця соціономічної сфери та накреслити шляхи його долання.

Для розуміння напрямів розвитку зрілої людини виділено моделі (оптимістична, критична, катастрофічна, кризова, трагічна), що характеризують п'ять ступенів (шляхів) її розвитку (оксамитовий, критичний, катастрофічний, кризовий, трагічний).

Розглянуті поняття «акме» і «ката», взаємозалежність та відмінності між ними. Підкреслено важливість використання сучасних наукових розвідок у галузі синергетичної акмеології для особистісно-професійної самореалізації таких фахівців. Для аналізу та вибору траєкторії професійного розвитку та самовдосконалення працівника соціономічної сфери запропоновані 5 моделей цього процесу: штиль, свіжий бриз, поривчастий вітер, попутний вітер,